105. Högstena, Kjula sn, Öster Rekarne hd.

Pl. 48. Pl. 8: B. 754.

Litteratur: B. 754; L. 980; J. Peringskiöld, Mon.; Hermelin, Öster Rekarne härads fornlemningar s. 285, teckn.; S. Lindqvist, Fornvännnen 1914, s. 221, foto; ATS: 20: 1, s. 129 (foto.).

Runstenen, som är av grårsten, står på norra sidan om landsvägen vid »Högstena backe» en plats på åsen S. om Heby, straxt söder om den vägvisare, från vilken landsvägen söderut går till Ärila sn, de två vägarna norrut, den ena till Äskilstuna, den andra till Björsund. Ett par backstugor ligga öster om landsvägen och kallas Högstena, mitt emot på södra sidan står en bautasten. Stenens höjd är 1,90 m, bredden vid foten 74 cm, i toppen 30 cm, slingans bredd 10 cm.

Ristningen på runstenens övre hälft är till större delen förstörd, även på nedre hälftens högra sida mycket skadad.

Inskriften tyckes börja med kolon framför 1—8 **hulmuiþr**: nedtill t. v. Dessa mynder upptaga 55 cm och därefter är inskriften utplånad på stenens hela vänstra sida. Först på toppslingan synes 9 **þ** omedelbart följt av 10 **i**, en stav 5 cm uppifrån. 10 cm t. h. om **i** finnes övre staven och mellanstrecket till 11 **s**. Ordet »denna» har väl alltså varit **þinsa**. Avståndet från **hulmuiþr** c:a 60 cm visar, att i mellanrummet blott uttrycket »reste sten» kunnat stå. Ovanför och något framför **þinsa** är ett stycke av övre slinglinjen bevarad, men därefter synes intet förr än ungefär mitt på högra sidan 13—14 **ur** nedtill skadade, vilka ock läsas i B. 754. Mellanrummet mellan 9—12 **þinsa** och 13—14 **ur** skulle fyllas av prep. : **iftiʀ**: men jämte prep. **at** rymma en del av namnet därefter, som S. Lindqvist läser **þiutirm**. 13 cm ovan **ur** finnes 5 cm av en stav uppifrån, som kan antagas höra till **ʀ** i **iftiʀ**, 5,5 cm efter **ur** 3 cm av en stav nedifrån, 6 cm därefter 4 cm av en stav nedifrån, 3 cm därefter en stav som synes ha bistav till **r** och 6 cm från toppen av denna övre delen av **n**. Namnet har kanske alltså varit en sammansättning med -björn, förmodligen [*Þ*]**ur***bi***r***n*.

Därefter står **su**, som i B. 754 följes av **n**, och sedan synes intet mer i huvudslingan. Det [**sin**], som man väntar, har antagligen stått i den slinga, som nedifrån stenens högra hörn går uppåt.

På fotslingan står 22—24 **han**:, huruvida föregånget av kolon, kan ej ses, och därefter möjligen 25 **u** med stav och bistav på var sin sida om en spricka. Man väntar **uaʀ** och 26—27 **aʀ** har funnits på fotslingans fortsättning, sedan den gått under huvudslingan uti inskriftens början. Av 26 **ᛆ a** återstår blott ett kors, av 24 **ᚼ ʀ** blott 2 cm av staven upptill och måhända spår av bistavarna, och kolon därefter tyckes finnas helt. Därpå äro 28—29 **fa** tydliga i uppåtgående slinga även i B. 754. Av det därpå väntade **r** finns möjligen en återstod av nedre bistaven, sedan fotslingan gått under sig själv uppåt stenen, där platsen för 30 [r] måste hava varit, ty därpå följa fullt tydliga 31—32 **in** och tydligt kolon. Därpå har stått 33—35 **miþ**; spåren av **ᛘᛁ mi** äro ganska svaga och **þ** så gott som oläsligt. På stenens högra kantsida står den av prep. **miþ** styrda dativ **ikuari**, fullt tydlig, tyckes föregås av kolon och följes av ett snett kors och därefter av ett rakt, som sammanhänger med övre slinglinjen. Den nedre slinglinjen går upp i toppen, men det är ej klart, vad figur den där bildar.

Av korset på framsidans topp synas blott otydliga spår. Den fylliga framställningen av detta liksom av inskriften hos Lindqvist måste sägas sakna tillräcklig grund i stenens nuvarande utseende.

Inskriften är alltså följande:

: **hulmuiþr** : -**þi**-*s* —*ʀ* —**ur***bi***r***n* **su**[**n**] **han** : **uaʀ** : **fa***r* **in** : *miþ* Högra kantsidan: : **ikuari** × +
5 10 15 20 25 30 35 40

Översättning: Holmvid (reste denna sten efter) Torbärn (?), (sin) son. Han var faren med Ingvar.

---

102. Vävle.

Första runan är möjligen ᚠ **o**; det övre strecket, som förefaller att vara ristat, går ej över huvudstaven. Samma utseende har 47 **o**. — Efter 32 **a** finnes plats för ännu en runa. Namnet torde ha varit Gunnar.

Kjula kyrka.

I Peringskiölds resebok från 1686 (F l 5: 5) finnes följande anteckning (bl. 63), bland »Oafrijtade Runstenar i Sörmanl.»: »Noch ett fragment i Kiula kyrkedörr.»

104. Berga.

Till läsningen: 1 **f** är säker: bistavarna äro tydliga. 16—20 troligen **þina**. Slutet är mycket svårläst: 46 är **h**, **n** eller **a**, 46—48 **aiku**, **hiku** eller **niku**; bistaven i **k** är dock oviss; 48 är **u**, icke **r**. Troligen **aiku** Ekö. Därefter 49 **a**; 50 **l** eller möjligen **u**; 51 **i**, sannolikt icke **m**; 52 **b**, tämligen tydligt (icke **r**); sedan ett tydligt :. Därpå ett **s**, som dock möjligen kan vara en del av ett ornament.

105. Högstena.

Litteratur: Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, F l 5: 5, bl. 23; Yngvars saga víðfǫrla, utg. av E. Olson (1912), s. 56.

Petrus Gaddelius, präst i Kjula, omtalar i sin relation till Antikvitetskollegiet runstenen på följande sätt: »Ähn på samma åhs, itt stycke ifrå thesse vth medh wägen, som ligger åt Hehden, stå vpreeste twå store steenar, som the kalla Höghsteena, tree allner höge öffwer jorden, een norr, then andre söhder widh wägen. På then norra haffwer förr warit skrifft uthhuggen, Men nu så förgången, att ändock något synes aff boosteffwerne [sic!], så kan man dock ingen mehningh ther aff hämta.»

106. Kjula ås.

Litteratur: Ransakningarna 1667—84; hs R 552 (i Uppsala Univ.-Bibl.), nr 22 (teckning av Peringskiöld); J. Peringskiöld, VTh s. 475 f.; P. Dijkman, HA s. 153; O. Celsius, SR l, s. 340; N. R. Brocman, IW s. 169; R. Dybeck Runa (fol.) 1 (1865), s. 12; O. v. Friesen, Runorna (1933), s. 190 f. (med foto), 225 f.

I den relation, som prästen P. Gaddelius i Kjula insände till Antikvitetskollegiet, finnes en teckning av runstenen på Kjula ås och följande uppgift: »Denne steen ähr een stoor grååsten, wäll fyra allner långh, öffwer 1 ½ alln bredh och halff alln tiock, haffwer, som syhnes, förr stått uprest, Men ligger nu ändelångs widh wägen, i högsta brinken på Kiuhla åhs, som the kalla Tingshöge, ther wägen ligger öffwer åhsen, ifrå Torsillie till Strängnäs.»

Inskriften är i allmänhet väl bevarad, runorna tydligt och jämnt ristade. Efter 79 **i** läser Brate :; hans beskrivning är alldeles riktig, men jag betvivlar, att det bör uppfattas som ett ristat skiljetecken. Måhända är det tydligt ristade streck, som Brate uppfattar som 79 **i**, avsett som skiljelinje utan språklig innebörd.

Den omstridda läsningen av vänstra slingan belyses av särskild avbildning (Pl. 50). 91 **i** är sannolikt ostunget; fördjupningen är mycket svag och sannolikt naturlig. Före och efter **kuni** stå raka